

IKKE LENGER PORTOFRITT

av
Tore Haga

Riksforsikringsanstalten (for et navn!) er nok det samme som for ikke så lenge siden het Rikstrygdeverket (litt bedre, men ikke så mye) og som nå er innlemmet i Norges arbeids- og velferdsforvaltning (barmhjertig nok forkortet til NAV). Som man vil se av illustrasjonen nedenfor, har etaten selv brukt forkortelsen R.F.A.

Det har vært på markedet en del sendinger fra RFA. Selv har jeg fire stykker, og disse er adressert til enten et fattigstyre eller en arbeidsgiver. Innholdet er trykte skjemaer med plass for utfylling og har formularnummer 100, 100b, 829c og 829d. Det synes her å være rom for en rekke øvrige formularnumre, og jeg ville bli forbauset om ikke noen av disse gjelder underretning til skadelidte eller etterlatte. Det dreier seg nemlig om meddelelser om erstatning for tap av forsørger eller forsørgerevne som følge av arbeidsulykke. Slike private underretninger er kanskje ikke så vanlige på markedet.

Pr. rund
Fattiget.

Jno. $\frac{100}{26}$

Oslø

Kristiania d.

7/12 1926

RIKSFORSIKRINGSANSTALTEN

Sjøm. ~~F. R.~~
" B. R. " 2440

Herved meddeles at Riksforsikringsanstalten i henhold til indkomne oplysninger har at utrede erstatning til bornet Oddlang Helene Lorentzen verge (moren) Magnild Olsen Hestvig ~~enke~~ og barn efter Harald Lorentzen senest tilhørende besætningen paa fartøiet

Tsford.

disp. reder hr. Jan Knaph, Tromsø

Den aarlige rente utgjør henholdsvis ~~kr.~~
~~til enke og hr.~~ 280 - til ~~barnet~~ bornet fra 1/1. 1926

Barnrenterne ophører ved fyldte 15de aar.

Denne meddelelse sendes Dem, fordi rentemyderen opgives at være hjemstavnberettiget i Deres kommune.

Stram

Knaph

Sendingene kalles kortbrev og er da også utformet som slike, om enn ikke akkurat slik som de samtidige kortbrevene som er offisiell helpost. Det eldste jeg har (den gang det het Rigs-), er fra 1907, og det yngste er det som er utgangspunkt for denne artikkelen. Alle har påtrykk Portofrit i samsvar med det som da var vanlig ordning for sendinger fra en lang rekke offentlige etater.

Men ved lov av 26.6.1925 ble portofriheten opphevet. Dette fremgår bl.a. av Postverkets sirkulære nr. 33 for 1925, som også forteller at ifølge loven kunne det for "*visse av statens og kommunenes postforsendelser [...] anvendes særegne tjenestemerker istedenfor almindelige frimerker.*" På dette tidspunkt var lovens ikrafttredelse ikke bestemt, men i sirkulære nr. 44 for 1925 heter det at det ved kgl. resolusjon av 2.10. s.å. var ikrafttredelse fastsatt til 1.1.1926.

Som det fremgår, er nærværende kortbrev fra desember 1926, ordet Portofrit er overstrøket, og sendingen er frankert med et vanlig frimerke. Nå var regelverket ikke slik formulert at offentlige etater **skulle** bruke tjenestemerker, men derimot at de **kunne** gjøre dette (med visse unntak, men jeg kan ikke se at avsender eller sendingstype skulle tilsi at bruk av tjenestemerker her var avskåret etter reglene). Så kan man spørre seg: Ble det ikke dyrere for etatene å bruke vanlige frimerker i stedet for tjenestemerker? Tjenestemerkene skulle jo ikke kjøpes, men skulle rekvireres. Portoen ble gjort opp mellom Postverket og vedkommende etats overordnede departement (hvis jeg ikke husker feil - klarer ikke å finne igjen dokumentasjonen). Hvordan det så forholdt seg med dette mellom departementet og etaten, har jeg ikke klart å finne ut av. Vanlige frimerker måtte nok etatene selv bekoste.

Bemerk forøvrig at kortbrevets avsendersted (øverst på innsiden) provisorisk er endret fra Kristiania til Oslo. Jeg kan tenke meg at RFA på denne tid var i ferd med å bruke opp sitt restopplag av slike kortbrev, og at etaten så fant en annen form for sine meddelelser.

I sirkulære nr. 57 for 1925 opplyses at visse etater, bl.a. RFA, "*går inn under dem som i henhold til § 3 i reglementet om frankering av offentlige postforsendelser kan treffe avtale med vedkommende poststed om overtagelse av frankering og portonotering for almindelige frimerkers vedkommende.*" Det var altså gitt adgang til å inngå avtale med Postverkets lokale kontor om at etaten kunne levere inn sine utgående sendinger i ufrankert stand, at postkontoret skulle besørge dem frankert, og at det med jevne mellomrom skulle skje et oppgjør mellom etaten og postkontoret. Utførelsen av slike oppdrag gikk kanskje fort for seg, og kanskje er det derfor frimerket her står opp-ned?

P.S. Tilføyelse 15.2.2012:

I etterhånd har jeg sett i Postreglementet pr. 1935, kapittel XIII, velvilligst skaffet meg av Arvid Løhre i god tid før jeg skrev artikkelen, at det i § 4 er regnet opp hvilke etater som må bruke alminnelige frimerker, og at Rikstrykdeverket er blant disse. Det virker ikke usannsynlig at det samme gjaldt allerede ved opphevelsen av portofrihetsordningen, den gangen etaten het Riksfor-sikringsanstalten.

Videre fremgår det av § 19 at Poststyret sender regning, med bilag av kvitteringer for utleverte tjenestemerker, til de enkelte departementer (som de ulike etatene sorterer under), og for kommunenes del til Finansdepartementet. Her var nok den dokumentasjonen jeg i farten ikke fant igjen.